

fattelse blev ført udenfor Forfatningens Rammer, hvad der bidrog til at gøre den haardere og bitrere og bidrog til at slaa Skaar, fremkalde Stemninger, der har været til ubodelig Skade for en virkelig effektiv Ordning, hvorom Landets Borgere kunde samle sig. Partierne har under disse Omstændigheder hver for sig begaaet sine Fejl, det skal villigt erkendes, og jeg skal heller ikke i denne Forbindelse undtage mit eget Parti. Partimæssigt har vi altid holdt paa en forsvarlig Ordning af dette Forhold, men under de Vilkaar, der eksisterede i 70'erne, 80'erne og op i 90'erne, var det tilgiveligt, for ikke at sige forsvarligt, at enkelte fremkom med Udtalelser uden at gøre det paa Grundlag af Partibeslutninger eller paa Grundlag af Forslag, som var fremsat fra Partiets Side, Udtalelser, der senere kunde anvendes og er blevet anvendt mod hele mit Parti. Jeg hævder ikke, at mit Parti er uden Skyld, det har ogsaa sine Fejl, men vor virkelige partimæssige Opfattelse var hele Tiden — derom har Partiet altid kunnet samles —, at der skal være en Ordning, som i nogen Grad er i Stand til at imødekomme de Krav, vi maa stille til os selv som selvstændig Stat, og som andre kan stille til os i visse Situationer. Jeg gør ogsaa opmærksom paa, hvad der i og for sig skulde synes unyttigt i denne Forsamling, at hvis vi betragter samtlige civiliserede Stater og Samfund, ikke alene indenfor Europa, men ogsaa udenfor, møder vi intetsteds en Opfattelse, der gaar ud paa, at man skal gaa til en virkelig Afrustning, man har overalt, ligegyldigt, hvad Parti man hører til, havde jeg nær sagt, en Følelse af, at der maa et vist Forsvar til. Jeg kunde i saa Henseende citere mange Udtalelser af ledende Politikere fra alle politiske Partier, oven i Købet fra de os nærmest staaende Samfund, som udtrykker dette: Vil I virkelig regnes for at høre til de Samfund i Europa, som der regnes med, har I virkelig „Villien til Livet“, som der bliver sagt, saa maa I være klare over, at der skal visse Ofre til. Denne Opfattelse deler mit Parti ganske, men tilsyneladende svigtes den fra anden Side. Det Standpunkt forstaar vi ikke, og vi vil modarbejde det, saa længe det er os muligt.

Naar man kommer ind paa at drøfte de senere Aars Forsvarsdebatter og de Resultater, der er kommet ud deraf, er der to Mærkepæle, vi standser ved: Forsvarsordningen af 1909 og Forsvarsordningen af 1922. Nu har jeg ingen Sinde sagt, og jeg tror heller ikke, det er sket fra mit Partis Side, hverken i Udtalelser fra Partiet eller

fra Enkeltmand, at man er gaaet ind for nogen af disse Ordninger som netop det, der er det ideale, netop den Ordning, som kræves af os; og som fuldt ud svarer til sin Opgave. Det har man ingen Sinde gjort, thi det maa erindres, at naar man taler om en Forsvarsordning — det talte man om baade forud for 1909 og forud for 1922 —, er der mangfoldige Forhold, som skal tages i Betragtning, som skal afvejes og samstemmes og sammenpasses, før det endelige Resultat kan foreligge. Jeg forstaar saa godt, at de, der med deres Uddannelse og som deres Livsgerning arbejder med en saadan Ordning, gaar ind for, at den skal være saa god som muligt, saa den ikke alene kan tilfredsstille i det daglige, men ogsaa i det Tilfælde, at man stiller Hærens Befalingsmænd med Danmarks Ungdom under sin Kommando bestemte Opgaver, at de, der staar som Hærens Befalingsmænd, og som i det givne Tilfælde bliver ansvarlige, maa kunne have en vis Følelse af, at de i nogen Grad er i Stand til at løse de Opgaver, der kan stilles os, og som de nu faar at manøvrere med. Derfor er det naturligt, at der fra forskellige Sider af og til fremkommer Udtalelser, som i øvrigt synes upaakrævede, og som i givne Situationer kan benyttes til at kritisere og, havde jeg nær sagt, til en vis Grad umuliggøre Ordningen. Den Slags Udtalelser har været medvirkende til at gøre Befolkningen mindre velvillig overfor baade Forsvarsordningen af 1909 og Forsvarsordningen af 1922. De Befalingsmænd, som i saa Henseende er optraadt, er optraadt paa en Maade, som jeg for mit Vedkommende ikke skal karakterisere stærkt, men om hvilken jeg vil sige, at den i ringe Grad har gavnet dem selv og Hæren og i overordentlig Grad har svækket Forsvarsvillien i vort Folk.

Men foruden Hensynet til de tjenstgørendes Opfattelse er der jo mange andre Hensyn, som skal tages. Man skal tage økonomiske Hensyn. Jeg hørte en Gang en socialdemokratisk Folketingskandidat, der for Resten nu er Minister, sige, at det var en anden Sag, hvis vi stablede et virkeligt Forsvar paa Benene og betalte, hvad det kostede. Med andre Ord: man mente, at hvis man ikke alene brugte 30—40 Mill. Kr., men maaske 100—150 Mill. Kr. om Aaret, saa kunde der være Tale om, at man kunde stille et Forsvar op. Man maa tage Hensyn til Bekostningen, til det Besvær, der paalægges baade den enkelte og Samfundet, og man maa ikke mindst tage Hensyn til udenrigspolitiske Forhold. Man skal ordne sit Forsvarsvæsen paa en saadan